

K R O N I K A
O B C E
T A C H L O V I C E

PŘÍLOHA

ANNA MARIE
FRANTIŠKA TEREZIE,
VELKOVÉVODKYNE
TOSKÁNSKÁ

Obsah

ANNA MARIE FRANTIŠKA TEREZIE, KNĚŽNA SASKO – LAUENBURSKÁ, ENGERNSKÁ A WESTFÁLSKÁ, HRABĚNKA Z NEUBURGU A VELKOVÉVODKYNĚ TOSKÁNSKÁ.....	1
OBDOBÍ LET 1918 - 1989	13
PO ROCE 1989	13
ZDROJE.....	15

„Kdybych měla volit, přála bych si narodit se znovu a za dvě stě let. A nebo ještě později, neboť nevím, bude-li do té doby takový svět, v jakém bych chtěla žít s rozkoší.“

Božena Němcová, 1820 – 1862,
česká spisovatelka

Anna Marie Františka Terezie Toskánská
osobní erb

**Anna Marie Františka Terezie,
kněžna sasko – lauenburská, engernská a westfálská,
hraběnka z Neuburgu a velkovévodkyně toskánská**

Anna Marie Františka Terezie pocházela ze sasko – lauenburské větve rodu Askánců. Askánci byli německého švábsko – franského původu, kteří vládli od 13. století v Braniborsku, Sasko – Wirtenbersku a Sasku – Lauenbursku.

Sasko – lauenburský rodový erb

Čtvrcený štít, 1. a 4. pole devětkrát zlato černě vodorovně dělené s kosou zelenou routovou korunou (Sasko); 2. pole modré se zlatou orlicí (falckrabě saský); 3. pole stříbrné se třemi červenými kusadly brouka roháče (hrabství Ergern).

Vysvětlivka:

Routa vonná je původem jihoevropská bylina. Věneček z routy je známý z literatury českých klasiků jako symbol smutku. Jak k této symbolice statná, až jeden metr vysoká rostlina přišla, není známo. V každém případě je zajímavé, že se už ve středověku pěstovala na zahrádkách bylinkářů jednak jako léčivá rostlina, jednak jako koření, navzdory tomu, že je ve větších dávkách jedovatá. Farmaceutický průmysl dodnes využívá rutinu a alkaloidů v ní obsažených k výrobě léků působících příznivě na nervový systém a odstraňující bolesti hlavy.

Její dědeček, Julius Jindřich, vévoda sasko – lauenburský, (* 1586 – † 1665), byl císařský vojevůdce, stoupenec Albrechta z Valdštejna. Už v roce 1617 získal majetek v severních Čechách a vytvořil zákupské panství. Jeho manželkou byla Anna Magdalena z Lobkovic. Dědictvím připadlo zákupské panství jeho synovi Juliu Františkovi, (Julius Franz von Sachsen – Lauenburg) (* 1641 – † 1689), vévodovi sasko – lauenburskému, rovněž vojevůdci. V letech 1670 – 1683 probíhala přestavba rodového sídla v Zákupích v barokním slohu. Postupně vznikla čtyři zámecká křídla a původní stavba se zvýšila o druhé patro s honosnými sály a obytnými komnatami. Autory návrhu byli významní architekti Octavio Broggio a Domenico Orsi. Přibyl hospodářský dvůr, předzámčí, pivovar, mimo zámecký areál nechal zákupský pán postavit kapli svaté Anny a klášter.

Jeho smrtí vymřel rod sasko – lauenburský po meči, čímž zanikl vládnoucí rod ve své severoněmecké polabské zemi, kde sídlil od roku 1180. Jejich severoněmeckou državu uchvátili mocnější sousedé.

Anna Marie Františka Terezie
v dětském věku

Zákupskou polovinu českých majetků obdržela jedna ze dvou pozůstalých dcer – Anna Marie Františka, narozená 13. června 1672 pravděpodobně v Ostrově u Karlových Varů, rozená kněžna sasko – lauenburská, erngerská a westfálská. Jejími rodiči byli Julius František, vévoda sasko – lauenburský a Hedvika Marie Augusta Pfalz – Sulzbach (falcko – sulzbašská). Mladší sestra Františka Sibylla Augusta (* 1675 – † 1733) se stala dědičkou zámku Ostrov nad Ohří a západočeského rodinného majetku.

sestry Františka Sibylla Augusta a Anna Marie Františka,
rozené hraběnky sasko - lauenburské

Když jejich otec zemřel, byly obě nezletilé, a proto císař dědičky svěřil až do plnoletosti Lobkovicům, jako poručníkům. O mladé a bohaté nevěsty projevil zájem velký počet vznešených nápadníků (prokazatelně mezi nimi byli i vojevůdce Evžen Savojský a pozdější saský a polský král August Silný). Na lobkovickém zámku v Roudnici nad Labem se konaly roku 1690 postupně dvě slavné svatby, přičemž Anna Marie Františka se provdala za Filipa

Viléma Augusta, prince a rýnského falckraběte z Neuburgu. Filip Vilém byl příbuzný císařovny Eleonory (švagr císaře Leopolda I.). Sňatkem se Anna Marie Františka dostala do nejvyšších společenských kruhů císařství. Choť se ihned energicky pustil do správy manželčiných statků. Toto manželství bylo šťastné a mělo i normální lidský cit. Z něho vzešly dvě dcery: Leopoldina Eleonora Alžběta Františka Augusta narozená roku 1691 a Marie Anna Karolina Luisa Františka narozená roku 1693. Dcera Leopoldina Eleonora zemřela osm týdnů po narození své mladší sestry. Nedlouho na to zavládl v zákupském zámku opět smutek. Dne 10. dubna 1693 náhle zemřel ve věku pouhých 25 let i otec dítěte. Anně bylo tehdy pouze 21 let a byla rozhodnutá zůstat do konce života vdovou.

Mladá žena ovšem vlastnila spolu s dcerou Marií Annou Karolínou Luisou značné jmění. S pomocí panovnického domu ve Vídni byl proto pečlivě hledaný další ženich – a byl roku 1697 získán v synovi vládnoucího toskánského velkovévody Cosima III – Giovannu Gastonovi z Medici (* 1671). Tento manžel ze slovutného velkovévodského rodu medicejských, kteří vládli v italské Florencii od 13. století a vynikli jako jedineční podporovatelé umění všeho druhu, měl splnit ctižádostivé naděje Anny Marie Františky.

Anna Marie Františka Terezie

Giovanni Gastone Medici

Avšak – nestalo se tak! Manželský svazek se vytvořil hlavně z politických důvodů a také měl zajistit mužského potomka rodu medicejských. Sňatek byl totiž sjednaný na dálku a manželé se osobně poznali až krátce před svatbou, která se konala 2. července 1697 v Düsseldorfu. Svazek nebyl šťastný a naprosto selhal. Velkovévodský následník florentského trůnu v Zákupcích příliš vzpomínal na mnohem veselejší, slunnou Itálii. Navykl předtím svěτάctví a manželku zanedbával. Jan Gaston byl veselý, zahálčivý a bezuzdný marnotratník, který se nikdy nestaral o vážnější věci a chtěl jenom všestranně užívat života. Lákaly ho hry, pitky a pochybná dobrodružství. Nadto měl patrně bisexuální sklony. Přestože si s sebou přivezl četné italské služebnictvo a jejich zámky byly přeplněny hosty a kypěly hlučným životem, se mu pobyt v Čechách brzy znelíbil. Tesknil po domově a Čechy pro něj představovaly „barbarskou zemi.“ Záhy se však neustálé plané radovánky přestaly líbit jeho manželce. Projevily se rozdíly v charakterech, výchově i v názorech obou manželů. To se ovšem velmi přičilo Anně Marii Františce. Ve spojení se svou vitální, energickou, racionální manželkou mohli představovat

všechno jiné, jen ne harmonický manželský pár. I Anna Marie Františka měla však také některé nedobré lidské vlastnosti. Byla to panovačná žena, zčásti mužských způsobů. Ráda divoce jezdila na koni, výtečně ovládala střelbu, často v lesích honila zvěř či naopak pořádala rozpustilé galantní slavnosti. Za lovecké umění získala Řád svatého Huberta. Rovněž se věnovala chovu, výcviku a léčbě koní.

Neoplývala sice fyzickou krásou, ale byla podnikavou ženou s obchodními vlohami. Byla však náladová. Nesnesla odporu, avšak zároveň se vyznačovala dobrosrdečností, soucitem a hlubokou zbožností. Byla známá svou péčí o chudé. Nebyla lakomá, ale z rodových důvodů lpěla na udržení majetku. Nejlépe se cítila mezi sedláky na svých panstvích. Všechna osobně řídila a často je navštěvovala. V žádném případě si nedala mluvit do správy svých velkostatků. Hospodářství vedla nejenom s neobvyklou pedantičností, ale také s pochopením, a především se spravedlností vůči poddaným. Přísně kontrolovala úřednictvo a dbala na všeobecný pořádek a prospěch. Projevovala se jako velmi podnikavá žena a dobrá organizátorka.

Rodinné sídlo v Zákupích, renesanční zámek, přestavěla do barokní podoby. Monumentální čtyřkřídlový objekt s honosnými sály a množstvím komnat rozšířila v letech 1733 – 1734 o rozlehlý hospodářský dvůr, kompletně nechala přebudovat předzámčí, upravit přilehlou zahradu na park, zřídila bažantnici, kolbiště pro koně. Investicí značných finančních prostředků vznikla zásluhou Anny Marie Františky velkolepá venkovská rezidence.

zámek Zákupy

V Zákupích vedla Anna Marie Františka poměrně nákladný dvůr. V roce 1702 k němu například náleželo 112 osob. V jeho čele stál hrabě Golč. Vždycky jej tvořilo několik šlechticů a samozřejmě různí umělci, vedle předních úředníků a důstojníků malého zákupského vojska. Její knížecí dvůr měl 4 dvorní dámy, kavalíra, sekretáře, štolbu, advokáta, lékaře, kaplana, 7 komorných, hausmistrovou, knihvedoucího, písaře, 2 kameníky, kancelistu, 2 zlatníky, tlumočníka, garderobiéra, stříbrníka, kurýra, stavitele, sklepníka, kuchaře, sochaře, myslivce, číšníka, 2 kuchařské pomocníky, kuchyňského písaře, 2 špalírníky, cukráře, 4 lokaje, 2 hejduky, pekaře, sedláře, řezníka, truhláře, malíře, kováře, pacholka k sedlání, postilioná, 4 švadleny, 2 ženy k mytí nádobí, 2 kuchyňské, krejčího, příkládače v kuchyni, ženu na sbírání koření, topiče, 3 pážata, pacholka sklepníka, 2 psáře, 2 pacholky u koní, starého vojáka, zahradníka, sladovníka, bažantníka, 2 pomocníky a 2 učně zahradníka, 3 pomocné sluhy v písárně, 2 rybáře, vrátného, trubače, vinařského, obročního písaře. Avšak uprostřed nákladného zámeckého dění zůstávala Anna Marie většinou osamocená a zklamaná. S druhým chotěm neměla žádné děti, ba trpěla jeho nenormální náklonností ke komorníkovi Julianu Damimu

z Florencie, který ho v Čechách doprovázel. Historici kladně hodnotí snahu Jana Gastona naučit se česky. Jeho učitel Václav Jandita mu dokonce věnoval svou českou gramatiku.

Ze všech uvedených příčin se proto mezi oběma manžely záhy rozvinuly rozmanité spory a princ se své choti stále častěji vyhýbal. Odjížděl do Prahy, anebo cestoval po Evropě. Nejčastějším cílem byly Drážďany, navštívil také Cáchy, Hamburk, Lipsko, Benátky, a zejména Paříž, kam uprchla a kde odděleně od svého manžela žila jeho matka. Anna Marie Františka neustupovala, když manžel požadoval další a další peníze. Leckteré dluhy zaplatila, avšak brzy se proti jeho jednání začala ohrazovat.

Do vyřešení manželských neshod se zapojili i otec Jana Gastona a císař Leopold I.. Žádali Annu Marii Františku, aby přesídlila do Florencie. Ta však měla obavy z hrozícího příkoří a také doslova o vlastní život. V průběhu jednání ale císař umírá. Když princ Jan Gaston poznal, že otcovu ani svou vůli neprosadí, rozhodl se k nevyhnutelnému kroku – roku 1706 (někdy se uvádí rok 1708) opustil Čechy a od té doby se již manželé neviděli. Uvádí se i jiná příčina rozchodu obou šlechticů. Důvodem prý byla tragédie, ke které došlo v roce 1706.

Velkovévoda pobýval občas na zámku Svádov nedaleko Ústí nad Labem, kde se scházel s mlynářovou dcerou ze vsi Olšinky, nadanou zpěvačkou, s níž se patrně seznámil u drážďanského královského dvora. Dívka mu nakonec porodila syna. Když se však jednoho dne s dítětem v náručí a za doprovodu Damiho procházela u osady Sedlo, došlo k pokusu o únos chlapce a k postřelení matky, která zakrátko v tamní myslivně zemřela.

Osudová rána se ozvala z okraje lesa, odkud potom střelec ujel na koni. Dostihnout se ho nepodařilo, přičemž právě toho dne byla paní Anna Marie na vyjíždce jen s jediným myslivcem a vrátila se na svádovský zámek nedlouho po incidentu. Proto zoufalý vévoda, který ji z vraždy podezříval, okamžitě a navždy opustil jak svou choť, tak také její české statky a odebral se i se zachráněným dítětem do Itálie. Tam potom, jak se o záležitostech tradovalo v místních pověstech, údajně založil nový synkův rod Conte di Mulino (hrabě ze mlýna). Příslušníci tohoto rodu prý jako nejdražší relikvii chovali obraz mlynářovy dcery jako pramáti rodu.

Tento poněkud romantický příběh je některými historiky branný s pochybnostmi, protože je nedostatečně dokumentárně doložený. Mnohé napovídá, že tragédie z roku 1706 je romantickým výplodem lidové fantazie. Někteří badatelé ji proto odmítají anebo vyslovují alespoň dílčí pochybnosti. Rovněž se nenalezly žádné dobové dokumenty o smrti či pohřbu zavražděné dívky, což může znamenat, že se nic nepříhodovalo, ale také že mohly být odstraněny. Jisté je, že se manželé už nikdy nesetkali.

Giovanni Gaston po smrti svého otce Cosima III. usedl roku 1723 na toskánský trůn, ovšem jako poslední vladař z rodu Medicejských. Jeho vláda byla odlišná od reakčního vedení jeho otce. Ačkoliv se o Janu Gastonovi uvádějí převážně negativní stránky jeho osobnosti, měl však jisté sociální citění. Zrušil například antisemitské zákony, daně pro chudinu i veřejné popravy. Také se uvádí, že za něj rozhodoval zmíněný komorník Julian Dami, a to až do roku 1737, kdy velkovévoda Gaston bez legitimních potomků zemřel. Anna Marie Františka po něm nezdělala na základě předmanželské smlouvy naprosto nic, avšak od počátku jeho panování roku 1723 užívala titul „panující velkovévodkyně Toskánská.“

Skutečnost, že s Janem Gastonem po jeho odchodu z Čech již nemusela žít, se stala pro ni vítanou, a to z mnoha ušlechtilých a velmi činorodých důvodů. Její potřebě samostatnosti a nezávislosti nadále nic nepřekáželo, mohla energicky a v maximální míře rozvíjet a uplatňovat své nejlepší vlastnosti a představy. Česká panství zákupská paní po celý život cílevědomě rozšiřovala a zvelebovala.

V Buštěhradě, který její dědeček, vévoda František Julius, získal sňatkem s Annou Magdalenou z Lobkovic, vdovou po Janu Zbyňkovi Novohradském z Kolovrat, nechala v letech 1699 – 1705 postavit barokní zámek.

Roku 1701 koupila Kladno, které však v roce 1705 opět prodala. K Horní Polici přikoupila později Žandov, Chlumín na Mělnicku s Kozomínem.

V letech 1720 – 1730 zbudovala nový zámek v Ploskovicích, své nejpamátnější dílo.

Rozhodla se vytvořit přepychové sídlo, které by se vyrovnalo současným stavbám zahraniční šlechty a vybavit jej vším přepychovým. Honosná rezidence v dynamickém barokním až zdobném rokokovém slohu je po právu označovaná jako „Malé Versailles.“ Jejím architektem byl pravděpodobně Kilián Ignác Diezenthof. Podle odborných zjištění byl jím zřejmě Václav Špaček, dvorní stavitel Anny Marie Františky.

Jednopatrový zámek byl čtvercového půdorysu s hlavními osami do čtyř světových stran. Otevřené arkádové galerie vycházely z přízemního vestibulu na dvě strany, s mírnými oblouky mu dodávaly lehkost a vznešenost. Náměty fresek ve vestibulu se inspirovaly vodní mytologií. Zámku přidávaly na atraktivitě různé terasy a kryté chodby. Okrasná zahrada ve francouzském stylu oplývala upravenými květinovými záhony, umně stříhanými živými plody a vodními prvky: kašnami, vodotrysky, jezírky. Stavba zámku byla velmi nákladná a prý stála přes milion zlatých. Protože vévodkyně chtěla všechny okolnosti stavby utajit, spálila veškeré účty, aby nebyla nařčená z marnotratnosti, takže nejsou známy přesné údaje o trvání stavby, ani o architektovi.

Doklady pocházející z roku 1725 se už jen týkají dokončovací prací.

zámek Ploskovic

Potřebu opravdu reprezentativního sídla v Praze vyřešila vévodkyně roku 1718 koupí nemovitosti dodnes jmenovanou Toskánským palácem na Hradčanech.

Stavbu zahájil před rokem 1690 hrabě Michael Thun na místě několika bývalých šlechtických domů. Palác se proto původně nazýval Thun – Hohenštejnský, nebo Thunovský.

Stavbu v barokním slohu s římskými prvky projektoval francouzský architekt Jean Baptiste Mathey ve spolupráci s italským architektem Giacomo Antonio Canevalle. Čtyřkřídlý třípodlažní objekt obklopuje vnitřní nádvoří. Vstupní, bohatě členěné průčelí, zdobí sochy Jana Brokoffa alegorie Sedmí svobodných umění. Hrabě Thun se však dokončení stavby nedožil.

Od jeho dědiců ji v roce 1718 odkoupila Anna Marie Františka Toskánská za 20 000 zlatých. Zajistila úpravu vstupního sálu, výmalbu interiérů. Na hlavní průčelí se umístily její dva erby: rodový a toskánský. Podle majitelky se dodnes palác nazývá Toskánský.

Toskánský palác

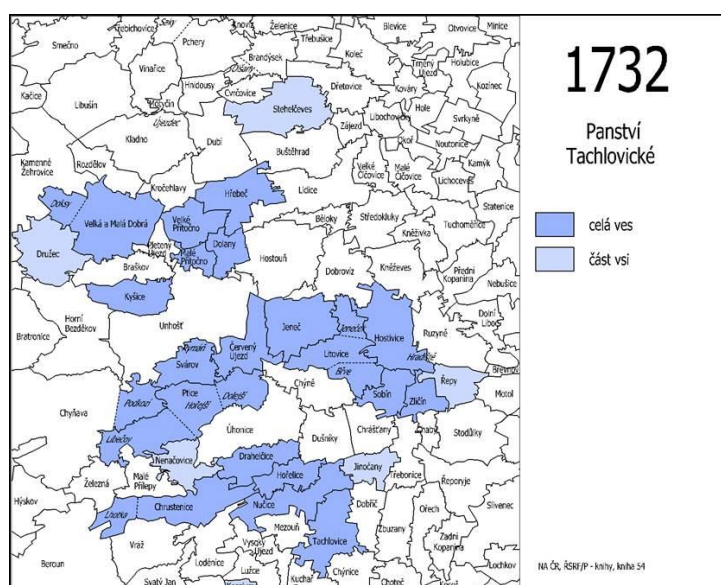
Ačkoliv Anna Marie Františka žila v Zákupích, koupila v roce 1726 za 23 324 zlatých vzdálené panství Kácov s 20 vesnicemi o celkové výměře 3 853 hektarů, které v minulosti vlastnil hrabě Karel Jáchym Breda. Rozvoji Kácovu věnovala velkou pozornost. V letech 1727 – 1733 financovala přestavbu zrušeného goticko–renesančního zámku na barokní objekt severoitalského stylu, nechala zavést vodovod do kašny na náměstí, zrekonstruovat kostel, zřídit papírnu.

zámek Kácov

V roce 1732 zakoupila od hraběte Karla Jáchyma Bredy dominium Tachlovice (4 575 ha) za „pakatel“ 954 166 zlatých a 40 krejcarů. Do jejího majetku hlavně náleželo:
panství Buštěhrad (2 668 ha),
panství Zvoleněves (2 089 ha),
panství Ploskovice (1763 ha),
panství Červené Poříčí (3 048 ha)
a panství Police.
Celkem vlastnila 18 016 hektarů.

Za panování toskánské paní na tachlovickém panství nedocházelo již k tak bezpříkladnému vydírání poddaných jako za hraběte Bredy. Robotovalo se však tři až čtyři dny v týdnu na panském a všechny platy musely být splácené přesně a včas. Panství Tachlovice zahrnovalo 33 vesnic: Tachlovice, Družec, Doksy, Přítočno, Dobrá Hořejší i Dolejší, Červený Újezd, Svárov, Ptice, Nenačovice, Kyšice, krčmy v Podkozí a v Hájků, Velký a Malý Jeneč, Břve, Sobín, Hřebeč, Nučice, Jinočany, Zdejcín, Řepy, Hostivice a jiné obce. Úřad vrchního hejtmana pro správu panství byl ustanovený v Jenči spolu s kanceláři a archivem. K těmto velkostatkům přikupovala i další vesnice či dvory.

Statky Anny Marie tvořily dostatečně pevnou ekonomickou jednotku, která vynášela potřebné prostředky na pokrytí obrovských výdajů na úpravy, rekonstrukce a rozšiřování majetku. Prakticky všude nechala budovat nové stodoly, chlévy, špýchary. Při dvorech stavěla také lepší obytné domy.

Se stoupajícími zisky vévodkyně stále více investovala do přestaveb zámků, zejména Horní Police, Zvoleněvsi, Svádova, Hostivice.

Původní raně barokní zámek v Hostivici nechala postavit Johanna Eusebie Barbora hraběnka Caretto - Millesimo, rozená Žďárská ze Žďáru, v letech 1689 – 1697 jako jednopatrovou stavbu. Do současné podoby dvoupatrové budovy s centrální halou procházející od prvního patra až po střešní altánový nástavec, jenž ji osvětluje, jej nechala přestavět Anna Marie Františka velkovévodkyně toskánská v letech 1734 – 1736 podle plánů architekta Václava Špačka. Střechu doplnila věžička se zvonkem a dvěma hodinovými ciferníky. Interiér ozdobily četné fresky.

Anna Marie Františka, velkovévodkyně toskánská, majitelka tachlovického panství, do něhož Hostivice tehdy patřila, přestavbou zámku, vybudováním barokní fary, školy a stavbou mariánského sloupu z pískovce s postavou Panny Marie Polické (Madona z kostela v Polici, která rovněž náležela do majetku velkovévodkyně) se sochami čtyř světců na podstavci, podstatně změnila vzhled centrální části vsi.

zámek Hostivice

Všechny nespočetné stavby či akce vyžadovaly samozřejmě mnoho finančních prostředků. Ty mohly vzejít jen z práce poddaných. Velkovévodkyně byla známá svou spravedlivostí a péčí o chudé a nemocné. Ač se obklopovala přepychem, měla vlídný vztah k poddaným lidem. Pravidelně jejich vsi navštěvovala, což jí vyneslo jejich respekt. Vydávala různá nařízení, příkazy nebo doporučení. V tzv. Žandovském desateru se uvádělo, jak se mají správně chovat a jednat, aby „žili ve dne, v noci, klidným a tichým životem.“

Zároveň však byla přísnou vrchností. Vykonávání robot a odevzdávání naturálních dávek od sedláků, chalupníků a domkářů všude nekompromisně vyžadovala. Protože za jejího života byla všechna panství dobře spravovaná, venkovskému lidu se na nich většinou dobře dařilo. Přesto docházelo i na statcích zákupské vrchnosti k občasné nespokojenosti. Stalo se tak roku 1706 na Cvikovsku, když tam vévodkyně zakázala pátrat po ložiskách stříbra. K bouři proti robotě došlo roku 1738 v Zákupech a v Ploskovicích. Tehdy pozvala k potlačení rebelie 150 vojáků z Prahy a sama se uchýlila do Tachlovic. Tachlovice zřejmě navštívila již roku 1733 při inspekční cestě po panství, potom pravděpodobně roku 1735 při plánované přestavbě hospodářského dvora. Na její přání provedl stavitel Václav Špaček přestavbu dvora v Tachlovicích a zřejmě se také podílel na přestavbě tachlovického kostela sv. Jakuba Většího v letech 1740 – 1742.

Na všech panstvích zřizovala poustevny a špitály, zlepšovala dvory, mlýny, myslivny a mosty. Dala rovněž opravit četné fary u patronátních kostelů a všeobecně podporovala nadmíru zřetelným způsobem katolickou církev. Z Říma nechala přivést ostatky svatých, které věnovala svým patronátním kostelům. Ostatky se vkládaly do voskových nebo dřevěných figurín oblečených do honosných oděvů a vystavovaly se v prosklených rakvích.

Tachlovickému kostelu svatého Jakuba Většího darovala ostatky svaté Konstancie

Svatá Konstancie (z latinského constans = stálý) byla princeznou, dcerou císaře sv. Konstantina I. Velikého a císařovny Fausty. Narodila se v roce 333. Byla postižená malomocenstvím. Malomocenství, nebo též lepra, je bakteriální infekční onemocnění, které napadá nervy, kůži a sliznice. Projevuje se vředy. Ničí imunitní systém, způsobuje znetvořeniny na končetinách a obličeji.

Někdo z křesťanů jí poradil, aby prosila o pomoc svatou Anežku Římskou. I když ještě nebyla křesťankou, navštívila Anežčin hrob a prosila o uzdravení. Po splnění přání se nechala pokřtít. Podle dochovaných zpráv dala v roce 351 postavit baziliku zasvěcenou svaté Anežce. Jeden z jejích bratrů nechal zavraždit jejího manžela. Zanedlouho ji požádal o ruku císař Konstantin Gall. Ze svého velkého jmění podporovala hlavně chudé. Zemřela v mladém věku 19 let (roku 354) a byla pohřbená v chrámu svaté Anežky v Římě.

Do postranního oltáře svaté Rodiny v kostele svatého Jakuba Většího v Tachlovicích, který stával na evangelijní straně poblíž kruchty, byla přemístěná skleněná hrobka, uvnitř s voskovou nebo dřevěnou postavou, bohatě oděnou, v níž byly uloženy ostatky svaté Konstancie. Tato hrobka byla při opravě chrámu roku 1858 přenesená do hřbitovní kaple.

prosklená schránka s ostatky svaté Konstancie v Tachlovicích; foto rok 2023

Při rozsáhlé stavební činnosti a nádheře, kterou se Anna Marie Františka ráda obklopovala, nezapomínala ani na církev. Byla velice zbožnou a věrnou katoličkou, což prokazovala mnoha nákladnými nadacemi a skutky. Zpočátku prováděla jen menší církevní stavby, avšak později dávala téměř od základu přebudovávat téměř všechny kostely na svých panstvích. Vynikající barokní podobu si tyto sakrální stánky na území někdejších toskánských velkostatků uchovaly dodnes ve Cvikově, Chlumíně, Zeměchách, Zvoleněvsi, Tachlovicích a jinde.

Přestavbu původního malého gotického kostelíku Navštívení Panny Marie v Horní Polici s dřevěnou soškou světice na větší zahájil v roce 1684 vévoda Julius František, otec Anny Marie Františky. Po jeho skonu se výstavby ujala dcera, dědička zákupského panství, do něhož farnost náležela. Vznikl rozlehlý poutní areál, který se dokončil v roce 1723. Sestává se z trojlodního kostela se zvonící, budovou fary (v roce 1723 povýšená na arciděkanství). Do areálu se vstupuje třemi branami. Dvě nádvoří lemuje trojramenný ambit se sedmi kaplemi. Autorem návrhu byl italský architekt Julius Broggio se synem Octaviem. Půdorys areálu opět tvoří písmeno U, jako u dalších realizovaných děl. Toskánská velkovévodkyně kostelu věnovala

ostatky svaté Kristýny a svatého Pavla. Na oslavy Narození Panny Marie navazovala začátkem července týdenní pouť zvaná Třešňová.

Vysvěcení kostela svatého Jakuba v Hostivici se v roce 1737 osobně zúčastnila. Kostelu věnovala hlavní oltář a ostatky svaté Simplicie.

Bohužel její patronátní kostel svatého Martina v Lidicích zničili němečtí fašisté v roce 1942 při vypálení celé obce.

Kostel svatého Jakuba Většího v Tachlovicích nechala v letech 1740 – 42 přestavět do barokní podoby. Z původní gotické stavby zůstalo pouze kněžiště. Dokončení přestavby se nedožila, neboť rok předtím odešla na věčnost.

kostel svatého Jakuba Většího, Tachlovice

Zákupská paní se jako hluboce věřící zúčastňovala prosebných poutí, které absolvovala pěšky a různých procesí. Stala se donátorkou jedné z kaplí poutní cesty z Prahy do Lorety u františkánského kláštera v Hájk u Červeného Újezdu. Podél ní se zbudovalo v letech 1720 – 1726 dvacet kaplí, které ji lemovaly v délce 14 kilometrů. Spojovala hradčanskou Strahovskou bránu, někdy se uvádí pražská Loreta, s hájeckým klášteřem. Kaple byly od sebe vzdálené v rozestupu 600 - 1000 metrů. Jejich stavbu organizovali františkáni a získali jako donátory příslušníky z nejvyšších společenských vrstev: šlechtice, (hraběte z Vrtby, hraběte Jana Nostice, hraběte Františka Šlika, hraběte Františka Černína, hraběte Františka ze Šternberka, knížete z Lobkovic, Annu Marii Františku velkovévodkyni toskánskou, Karla Jáchyma hraběte Bredu), magistrát Starého města pražského, měšťany, církevní hodnostáře a další dárce.

Jednalo se o hranolovité výklenkové kaple s obdélníkovým půdorysem o rozměrech 3,8 x 1,3 metru a vysoké 8,5 metru, s ořímsovaným segmentovým štítem, na vrcholu s křížem, po každé straně střechy s kamennou koulí na podstavci. Nad římsou byl umístěný znak dobrodince, v hořejší části výklenku obraz s výjevem ze života Panny Marie, v dolejší svatého Františka, oba doplněné náboženským textem v latinském jazyce. Na zřízení kapličky každý z donátorů věnoval 220 zlatých, z toho 200 zlatých na vlastní stavbu a 20 na její udržování.

Anna Marie Františka velkovévodkyně toskánská se stala patronkou kaple číslo 15 v Litovicích až v roce 1737, několik let poté, co se stala majitelkou tachlovického panství, do nějž Litovice i Červený Újezd s poutním místem Hájek také náležely. Kaple se bohužel nedochovala, jelikož v 19. století byla zbouraná pravděpodobně při rozšiřování cesty. Podle dokumentace

obraz v hořejší části výklenku znázorňoval Ježíše Krista loučícího se s matkou a v spodní části rozjímajícího svatého Františka i utrpení Páně.

V roce 1732 pořídila do loretánské kaple v Hájku oltář Panny Marie Pasovské a věnovala ostatky mučedníka svatého Justina.

Za svou charitativní a náboženskou činnost získala členství ve sdružení katolických šlechticů Řádu Hvězdného kříže.

Ačkoliv vlastnila obrovský majetek, byla obklopená blahobytem, dařilo se jí realizovat své představy, zdárně si vedla v řízení svých panství, osobní život poznamenaly bolestné ztráty bližních. Annu Marii Františku krutě zasáhla v roce 1733 smrt její mladší sestry Františky Sibylly Marie Augusty Neuburské, bádenské markraběnky, provdané za Ludvíka Viléma I. bádenského, císařského generála. Obě sestry si byly velmi blízké. O pět let později zemřel Ferdinand bavorský z rodu Wittelsbachů, císařský generál, syn bavorského kurfiřta Maxmiliána II. a Terezy Sobieské, vnuk polského krále Jana III. Sobieského, jenž byl manželem jediné dcery velkovévodkyně Anny Marie Františky. Ovdovělá Marie Anna Karolína se proto přestěhovala do Zákup, kde žila s matkou až do jejího úmrtí.

Velkovévodkyně Anna Marie Františka Toskánská zemřela ve věku nedožitých sedmdesáti let 15. října 1741 v Zákupech, kde je pohřbená v kryptě pod sakristií děkanského chrámu svatých Fabiána a Šebestiána vedle svého prvního manžela Filipa, oděná do prostého roucha celestýnky. Uchovalo se jen málo osobních památek na velkovévodkyni toskánskou. Na zámku v Zákupech je vystavený kufřík s potřebami na vyšívání, neboť touto činností se ráda zabývala. Zločin z roku 1706, jehož vyšetřování navzdory své vrchnostenské povinnosti dala zastavit, nebyl za jejího života nikdy objasněn a zůstal navždy nepotrestaný. Nábožnost, které se potom oddávala, však spolu s dalšími okolnostmi podpořila vznik dohadů a posléze téměř jistoty o její přímé vině na tragické události, na smrti mlynářské dcerky a mladé matky z Olšinek.

Anna Marie Františka, velkovévodkyně toskánská, byla v době, kdy žila, významnou a mimořádně činnou šlechticou Českého království. Proslula zbožností a moderní, často velmi nákladnou přestavbou svých sídel.

Po Anně Marii Františce, velkovévodkyni toskánské, zdělila majetek včetně tachlovického panství v roce 1741 její jediná dcera z prvního manželství, Marie Anna Karolína (* 1695 – † 1751). Po deseti letech pobytu v Čechách musela Marie Anna Karolína zemi opustit na příkaz císařovny Marie Terezie, protože upadla v její nemilost pro podezření z tajného spojení se svým švagrem Karlem VII. Bavorským, protivníkem panovnice. Odešla do německé Žitavy a do Čech se vrátila v roce 1747. Zemřela cestou do Vestfálska v Ahausu.

Majetek zdědil nejstarší z jejích tří dětí syn Klement Maria de Paula, bavorský kurfiřt a vévoda. Ten se o své velkostatky v Čechách málo staral. Byl státník a voják. Zajistil však alespoň v letech 1747 – 1754 významnou přestavbu Toskánského paláce v Praze podle návrhu Kiliána Ignáce Dientzenhofera a Anselma Luraga. Zemřel bez potomků roku 1770.

Rozsáhlá panství přešla postupně do vlastnictví několika zahraničních šlechtických rodů, jež o majetek v Čechách neprojevovaly náležitý zájem. Některá panství krátce vlastnil František Karel Josef Bonaparte, zvaný Orlík, syn francouzského císaře Napoleona Bonaparte a jeho manželky arcivévodkyně Marie Louisy Rakouské. Nakonec je získali rakouští císaři z rodu Habsburků jako osobní majetek

Zámky v Zákupech a Ploskovicích využíval při pobytu v Čechách rakouský císař Ferdinand V. Dobrotivý. Aby zákupský zámek odpovídal náročným požadavkům pro přijímání a ubytování zahraničních hostů z vysokých aristokratických kruhů i vládnoucích rodů, proběhla v letech 1850 – 1853 jeho výrazná přestavba. Nástupce Ferdinanda V. Dobrotivého, císař František

Josef I., nepobýval v Zákupích příliš často. Sídlo využil například v roce 1876 k setkání s ruským carem Alexandrem II. a v roce 1900 následník rakouského trůnu František Ferdinand d'Este při sňatku s hraběnkou Žofií Chotkovou, kteří v roce 1914 zahynuli na následky atentátu v Sarajevu.

Velkých změn se dočkal zámek v Buštěhradu. Při přestavbě v letech 1747 – 1754 se podle přání Majitele Klementa Františka, vévody bavorského a plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera se původní budova po obou stranách prodloužila.

Při zásadní přestavbě datované do období 1814 – 1816 přibýlo západní a východní křídlo, čímž objekt získal půdorys otevřené podkovy (tvar písmene U) a vzhledem se přiblížil současné podobě. Jako u jiných panství z majetku Anny Marie Františky, velkovévodkyně toskánské, se také na buštěhradském panství noví držitelé často střídali, až se stalo součástí komplexu císařských velkostatků., kde setrvalo do roku 1918. V buštěhradském zámku našel mezi lety 1832 – 1836 azyl při emigraci z Francie král Karel X. Vychovatelem jeho syna se v Buštěhradu stal francouzský vědec, věhlasný paleontolog Joachim Barrande.

Zámek v Hostivici koncem 17. a v první polovině 19. století zchátral do havarijního stavu, Částečná oprava proběhla po roce 1871 a vnitřek se upravit na byty a úložné prostory.

Období let 1918 - 1989

Radikální změny vlastníků nastaly po vzniku Československé republiky v roce 1918. Veškerý uvedený majetek vládnoucí dynastie přešel do vlastnictví státu.

Toskánský palác v Praze až do současnosti využívá Ministerstvo zahraničních věcí. Zámek v Zákupích připadl do majetku státního podniku Československých lesů a statků. V objektu se zřídily kanceláře, podnikový archiv. Nábytek a další vnitřní zařízení se převezly do Prahy. Od roku 1951 byl zámek přístupný veřejnosti. V období let 1977 – 1985 probíhala jeho rekonstrukce.

Ploskovický zámek využíval k letním pobytům československý prezident Edvard Beneš.

Zámek v Hostivici se stal majetkem státních statků, které tu hospodařily. V letech 1977 – 1983 proběhla rozsáhlá rekonstrukce a objekt využívala obec.

Interiér zámku v Kácově byl necitlivě upravený na byty, v objektu sídlila také správa státních lesů.

Zámek v Buštěhradu se proměnil postupně na kanceláře, adaptoval na byty, sídlila v něm různá školská zařízení.

Po roce 1989

Po politických, společenských a majetkových změnách, které následovaly po roce 1989, nastaly také změny ve vlastnictví a užívání některých nemovitostí.

Buštěhradský zámek postupně vlastnilo několik zahraničních firem. Předpokládanou rekonstrukci žádná z nich nerealizovala. V roce 2003 zdevastovaný zámek odkoupilo město Buštěhrad a do nejnutnějších oprav dosud investovalo značné finanční prostředky. V pozdějších letech se nepřehledné financování oprav Středočeským krajem a stavebními firmami dostalo do dlouholetého soudního řízení zakončeným několikaletými tresty viníků ve vězení. V roce 2012 se zámek městu navrátil do vlastnictví. Celý objekt je kulturní památkou a její rekonstrukce bude velmi náročná.

zámek Buštěhrad

Areál zámku v Zákupích, kulturní památka, tvoří od roku 2003 součást městské památkové zóny. Jeho zajímavá historie, bohatě zdobené interiéry 188 místností s luxusním vybavením přilákaly v roce 2017 k prohlídce 33 033 návštěvníků.

V hostivickém zámku sídlí městský úřad a prostory také slouží k pořádání kulturních a společenských akcí.

Zámku v Kácově bohužel roku 2003 hořejší patro poničil požár a kulturní památka čeká na opravu.

Hospodářské dvory se většinou staly po roce 1918 základem státních statků. Po roce 1989 se jejich majetek využil k vyrovnání restitučních nároků, nebo byl privatizovaný.

Pomník Anny Marie Františky, velkovévodkyně toskánské, byl na její počest postavený z iniciativy místního obecního úřadu v Tachlovicích. Stojí poblíž kostela svatého Jakuba Většího, který majitelka tachlovického panství nechala v letech 1740 – 1741 přestavět do barokní podoby.

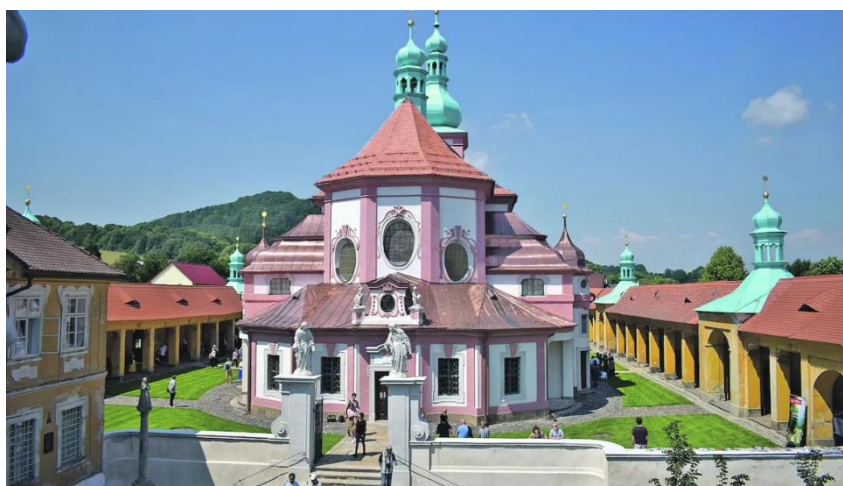
Pod vysokými lípami stojí od roku 2003 pomník z černého mramoru s nápisem připomínajícím historickou událost a osobnost Anny Marie Františky, velkovévodkyně toskánské. V roce 2015 se na pomník umístil oválný keramický medailonek s barevným portrétem velkovévodkyně.

Velkovévodkyní přestavěné kostely nebo fary slouží svému účelu a jsou většinou zákony památkově chráněné. Jejich údržba a opravy probíhají podle stupně naléhavosti a výše finančních zdrojů. Značné obnovy se dočkal poutní areál v Horní Polici, od roku 2018 národní kulturní památka. Z finančních prostředků Evropské unie, Libereckého kraje a dalších institucí ve výši 121 milionů Kč se v letech 2018 - 2020 podařila jeho rozsáhlá oprava.

O historii a osudech lidí spjatých s poutním místem Horní Police vyšla v roce 2021 publikace Mariánské poutní místo Horní Police autora ThLic. Ing. Stanislava Příbyla, administrátora zdejší farnosti.

Zdařilá rekonstrukce poutního areálu získala v celostátní architektonické soutěži Stavba roku 2021 ocenění Ministerstva kultury České republiky.

poutní areál Horní Police

Tachlovická farnost se 10. června 2022 zapojila do celostátní akce Noc kostelů. Podvečerní hudební program doplnila přednáška historika Mgr. Davida Venclíka, Ph.D., „Anna Marie Františka Terezie Toskánská a její doba“ věnovaná 350. výročí jejímu narození.

Oslavy 350. výročí narození Anny Marie Františky se uskutečnily v červnu 2022 v nově zrekonstruovaném poutním areálu Horní Police za účasti zástupců Vatikánu, Libereckého kraje, římskokatolické církve a množství poutníků.

Ještě po třech letech připomínají stavební památky, umělecká díla, církevní dary a historické písemnosti mimořádnou osobnost Anny Marie Františky Terezie, velkovévodkyně toskánské.

Zdroje

archiv kroniky obce Tachlovice

Anna Marie Františka Toskánská

cs.wikipedia.org/wiki/anna_marie_františka_toskánská

[Tachlovické panství – Hostivická historie](http://www.hostivickahistorie.cz/tachlovickepanstvi/breda.html)

<http://www.hostivickahistorie.cz/tachlovickepanstvi/breda.html>

[|tátní zámek Ploskovice](#)

https://cs.wikipedia.org/wiki/Tosk%C3%A1nsk%C3%BD_pal%C3%A1t[https://cs.wikip](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ploskovice_(z%C3%A1mek))

Toskánský palác

[edia.org/wiki/Ploskovice_\(z%C3%A1mek\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ploskovice_(z%C3%A1mek))

Horní Police (poutní areál – Wikipedie

hDominique Fernandez: Poslední z rodu Medicejských; Orbis Praha, 1994

Hans - Georg Kaack: Sachsen – Lauenburg und Böhmen; Die Welten und das Herzogtum Lauenburg; Ratzenburger Buchdruckerei, 1989

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Horn%C3%AD_Police_\(poutn%C3%AD_are%C3%A1l\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Horn%C3%AD_Police_(poutn%C3%AD_are%C3%A1l))

Státní zámek Zákupy

<https://www.zamek-zakupy.cz/cs>

Josef Klempera: Tachlovice – historie a současnost, vydal Obecní úřad v Tachlovicích, 2006

Sasko – lauenburští vévodové – Wikipedie

https://cs.wikipedia.org/wiki/Sasko-lauenbursk%C3%A9_v%C3%A9vodstv%C3%AD

Kácov (zámek) – Wikipedie

[https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1cov_\(z%C3%A1mek\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1cov_(z%C3%A1mek))

Buštěhrad (zámek) – Wikipedie

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Bu%C5%A1t%C4%Bhrad_\(z%C3%A1mek\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Bu%C5%A1t%C4%Bhrad_(z%C3%A1mek))

Tachlovice

L. P. 2023

Ludmila Žáková

kronikářka